

Briselē, 14.7.2021.
SWD(2021) 642 final

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS
IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMA ZIŅOJUMS

Pavaddokuments dokumentam

Priekšlikums Padomes direktīvai,

kas pārkārto Savienības noteikumus par nodokļu uzlikšanu energoproduktiem un elektroenerģijai (pārstrādāta redakcija)

{COM(2021) 563 final} - {SEC(2021) 663 final} - {SWD(2021) 640 final} -
{SWD(2021) 641 final}

Kopsavilkuma lapa
Ietekmes novērtējums saistībā ar Direktīvas 2003/96/EK pārskatīšanu
A. Rīcības nepieciešamība
Kāda ir problēmas būtība un kāpēc problēma ir nozīmīga ES mērogā?
<p>Saistībā ar Eiropas zaļo kursu iniciatīva pārskatīt Direktīvu 2003/96/EK (Enerģijas nodokļu direktīvu jeb END) ir daļa no paketes "Gatavi mērķrādītājam 55 %" (<i>Fit for 55</i>).</p> <p>Galvenās problēmas, kas aplūkotas ietekmes novērtējumā, ir tas, ka END i) neatbilst ES mērķiem klimata un enerģētikas jomā; ii) <i>de facto</i> dod priekšroku fosilā kurināmā izmantošanai un iii) vairs neveicina iekšējā tirgus pienācīgu darbību.</p> <p>Galvenie šo problēmu cēloņi ir šādi: i) minimālo likmju pašreizējais līmenis un struktūra (nav indeksācijas mehānisma, degviela tiek aplikta ar nodokli, pamatojoties uz apjomu, nevis enerģijas saturu, un netiek ņemts vērā tās vidiskais sniegums); ii) energoproduktu (jo īpaši biodegvielu) novecojušais tvērums un iii) nodokļu diferenciācijas, samazinājumu un atbrīvojumu no nodokļiem dažādība, kas ierobežo direktīvas faktisko tvērumu.</p>
Kas būtu jāpanāk?
<p>Ierosināto politikas risinājumu galvenie mērķi ir šādi:</p> <p>I. Eiropas zaļā kursa kontekstā palīdzēt sasniegt ES 2030. gada mērķus un līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti. Tādējādi energoproduktu un elektroenerģijas aplikšana ar nodokļiem tiktu saskaņota ar ES enerģētikas un klimata politiku un sekmētu ES centienus samazināt emisijas, vienlaikus nodrošinot saskaņotību ar <i>ETS</i> un izvairīties no nekonsekvenču un pārklāšanās;</p> <p>II. saglabāt un uzlabot ES iekšējo tirgu, atjauninot likmju tvērumu un struktūru, kā arī racionalizējot to, kā dalībvalstis izmanto atbrīvojumus no nodokļiem un nodokļu samazinājumus;</p> <p>III. saglabāt END spēju radīt ieņēmumus dalībvalstu budžetos, kā arī distributīva ietekme arī ir elements, kas ir pienācīgi jāņem vērā.</p>
Kāda ir ES līmeņa rīcības pievienotā vērtība (subsidiaritāte)?
<p>Konstatētās problēmas var atrisināt, tikai pārskatot END saskaņoti ar citiem ES politikas pasākumiem. Valstu pieejas var ietvert risku izkropļot iekšējo tirgu un apdraudēt Eiropas zaļā kursa mērķus nesaskaņotas valsts nodokļu struktūras un līmeņa dēļ. Tikai saskaņota sistēma var palīdzēt sasniegt ES mērķu vērienīgumu šajās jomās, vienlaikus cenšoties saglabāt gan ražošanas nozaru konkurētspēju, gan vienlīdzīgu nodokļu režīmu starp nozarēm un enerģijas izmantošanas veidiem. ES ieguldījums vērienīgāku klimatisko ieceru sasniegšanā visā pasaulē būs efektīvāks, ja ES koordinēs visus iespējamus politikas instrumentus, tostarp nodokļu politiku, saistībā ar vērienīgu plānu, kas ietver arī <i>ETS</i> plašāku piemērošanu un citus attiecīgus politikas pasākumus paketē "Gatavi mērķrādītājam 55 %" (<i>Fit for 55</i>).</p>
B. Risinājumi
Ar kādiem risinājuma variantiem var sasniegt izvirzītos mērķus? Vai ir kāds visvēlamākais risinājums? Iemesli (ja nav)
Pamatscenārijs (risinājums Nr. 0) ietver pašreizējo tiesisko regulējumu klimata un enerģētikas jomā

attiecībā uz 2030. gadu, proti, iepriekš saskaņotos klimata un enerģētikas mērķus līdz 2030. gadam samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas par 40 %, kā arī galvenos politikas instrumentus šo mērķu panākšanai.

Risinājumā Nr. 1 tiktu indeksētas minimālās likmes un daļēji paplašināta nodokļa bāze, vienlaikus saglabājot tās struktūru. ES iekšējās aviācijas un jūrniecības nozare tiktu iekļauta darbības jomā ar nulles minimālo likmi, atceļot pašreizējos atbrīvojumus no nodokļa.

Ar risinājumu Nr. 2 tiktu ieviesta vienkāršotu likmju sistēma, kurā minimālās likmes tiktu indeksētas un balstītas uz enerģijas saturu, un tiktu piemērots pārejas periods (10 gadi risinājumā Nr. 2.a un īsāks periods līdz 2030. gadam risinājumā Nr. 2.b). Šajā risinājumā galvenā uzmanība pievērsta enerģijas saturam ar paaugstinātu nodokļu līmeni (galvenokārt kurināmajam), un direktīvas darbības jomā tiktu iekļauta arī nodokļa bāzes paplašināšana, attiecinot to arī uz ES iekšējo aviāciju un jūrniecību un nosakot minimālās likmes, kas attiecībā uz ES iekšējām darbībām tiktu lineāri palielinātas 10 gadu pārejas periodā. Ar risinājumu Nr. 2.c tiktu ieviests jauns komponents likmēs, kurā papildus risinājuma Nr. 2.a iezīmēm tiktu ņemtas vērā produktu radītās gaisu piesārņojošu vielu emisijas.

Risinājums Nr. 3 paredz oglekļa satura komponentu nozarēs, uz kurām pašlaik neattiecas *ETS*. Attiecībā uz 2. risinājumu arī šajā gadījumā tiek apsvērti divi pārejas periodi (10 gadi un laikposms līdz 2030. gadam). Šajā risinājumā ir analizēta arī piesārņojuma komponenta ieviešana.

Ņemot vērā to, ka *ETS* sistēma būtu jāattiecina arī uz emisijām transporta un ēku nozarē, lai izvairītos no dubultas aplikšanas ar nodokļiem, par vēlamo risinājumu tiek uzskatīts risinājums Nr. 2.a.

Labi kalibrēta *ETS* attiecināšana uz autotransporta nozari, jūrniecības nozari, kuģošanu pa iekšzemes ūdensceļiem un ēku nozari kopā ar END pārskatīšanas 2. risinājumu palīdzētu sasniegt ES vērienīgo mērķi klimata jomā samazināt emisijas par 55 %, vienlaikus ļaujot sasniegt pārējos END pārskatīšanas mērķus.

Kāds ir dažādu ieinteresēto personu viedoklis? Kuru no risinājuma variantiem tās atbalsta?

Sabiedriskajā apspriešanā lielākā daļa uzņēmumu un valsts sektora iestāžu uzskatīja, ka ir vajadzīgs enerģijas nodoklis, kura pamatā ir enerģijas saturs. Turklāt lielākā daļa visa veida respondentu atbalsta END pārskatīšanu, ar ko ievieš stimulus alternatīviem enerģijas avotiem, kas atbalsta pārkārtošanos uz klimatneitralitāti, samazinot iespēju dot priekšroku fosilajam kurināmajam, jo būtu mazāk nodokļu samazinājumu un atlaižu, un atbrīvojumu no tiem. Lielākā daļa iedzīvotāju un pilsoniskās sabiedrības pārstāvju atbalsta preferenciāla nodokļu režīma atcelšanu konkrētām darbības nozarēm un komerciālas un nekomerciālas izmantošanas nošķiršanu.

C. Vēlamā risinājuma ietekme

Kādus ieguvumus nodrošinās vēlamais risinājuma variants (ja tāds ir, pretējā gadījumā — galvenie risinājuma varianti)?

Vēlamais risinājums Nr. 2.a ir pilnībā saskaņots ar citām paketes “Gatavi mērķrādītājam 55 %” (*Fit for 55*) iniciatīvām un attiecīgajām ES politikas jomām. Ierosinātais politikas risinājums veicinās Eiropas zaļā kursa mērķu sasniegšanu, samazinot emisijas 27 ES dalībvalstīs. Salīdzinot ar pamatscenāriju, tiek lēsts, ka 2035. gadā emisijas samazināsies šādi:

SEG: -1,6 %; NO_x: -1,7 %; smalkas daļiņas PM_{2,5}: -2,5 %; SO₂: -1,6 %.

ES iekšējās aviācijas un jūras transporta nozares iekļaušana direktīvas darbības jomā veicinās lielāku transporta nodokļu saskaņotību. Jaunu minimālo līmeņu ieviešana un nodokļa bāzes paplašināšana

veicinās faktisko nodokļu likmju lielāku konvergenci ES.
Cik izmaksās vēlamākais risinājuma variants (ja tāds ir, pretējā gadījumā — galvenie risinājuma varianti)?
<p>Aplēses liecina par šādām izmaksām: i) nodarbinātības samazināšanās par 0,2 % ES-27 līmenī 2025. gadā salīdzinājumā ar pamatscenāriju; ii) mājsaimniecību apkures un transporta cenu pieaugums un iii) uzņēmējdarbības izmaksu pieaugums samazinātu atbrīvojumu un fosilā kurināmā cenu pieauguma dēļ.</p> <p>Paaugstinātu nodokļa likmju rezultātā pieaugs patēriņa cenas gan motordegvielai, gan kurināmajam. Vēlamā risinājuma gadījumā šīs apkures un transporta degvielas cenu pieaugums ir līdzīgs — attiecīgi aptuveni 0,8 % un 1,2 %. Rezultāti liecina, ka ierosinātās nodokļu izmaiņas var samazināt mājsaimniecību koriģēto izmantojamo ienākumu (izmantojamo ienākumu, neieskaitot netiešos nodokļus), bieži vien regresīvā veidā. Tomēr, kad iekasētie papildu nodokļu ieņēmumi tiek nodoti atpakaļ mājsaimniecībām vienreizēja maksājuma veidā, visas nodokļu izmaiņas kļūst progresīvas, jo šo pārvedumu rezultātā lielāks izmantojamā ienākuma pieaugums būs nabadzīgākām mājsaimniecībām.</p>
Kāda būs ietekme uz MVU un konkurētspēju?
Ierosinātajam risinājumam nebūs īpašas ietekmes uz MVU un ES rūpniecības konkurētspēju.
Vai tiks būtiski ietekmēti valstu budžeti un administrācijas?
<p>Pamatscenārijā tiek prognozēts, ka ieņēmumi nākamajos gados dalībvalstīs laikposmā no 2020. līdz 2035. gadam samazināsies par gandrīz 32 %, ņemot vērā gaidāmo energosistēmas attīstību, kuras rezultātā samazināsies atkarība no kurināmā, pateicoties enerģijas ietaupījumiem un pārejai no fosilā kurināmā, ar nosacījumu, ka dalībvalstis nepalielinās savas nodokļa likmes. Vēlamais risinājums Nr. 2.a lielā mērā mazinātu šo tendenci, palielinot ieņēmumus.</p> <p>END pārskatīšanas mērķis ir uzlabot un vienkāršot nodokļu likmes un nodokļa bāzi. Tomēr paredzētajām izmaiņām nevajadzētu būtiski mainīt akcīzes nodokļa faktisko iekasēšanu un administrēšanu attiecībā uz energoproduktiem un elektroenerģiju.</p>
Vai būs vēl kāda cita būtiska ietekme?
Nē.
Proporcionalitāte
Priekšlikums ir samērīgs un nepieciešams, lai sasniegtu mērķus, jo tas pievēršas pašreizējiem ierobežojumiem saistībā ar END, vienlaikus būtiski saglabājot tās struktūru. Ierosinātajā risinājumā Nr. 2.a ir paredzēti jauni minimālie līmeņi, paplašināta nodokļa bāze, ņemta vērā neaizsargāto mājsaimniecību un rūpniecības īpašā situācija un paredzēts 10 gadu pārejas periods, lai nodrošinātu vienmērīgu pāreju. Turklāt iniciatīva paredz regulāru pārskatīšanu, lai nodrošinātu politikas pasākumu samērīgumu.
D. Turpmāka rīcība
Kad politika tiks pārskatīta?
Pašlaik END 29. pantā ir paredzētas regulāras pārbaudes, pamatojoties uz Komisijas ziņojumu un attiecīgā

gadījumā uz Komisijas priekšlikumu. Ziņojums tiks sagatavots 5 gadus pēc direktīvas īstenošanas.